

Abstract. Considered concept of experience in pragmatism in its doctrinal attitude to human as usable presence. Concluded that the experience in pragmatism is preserved as something subjective, concrete and individual. For Ch. S. Pierce experience is unstructured subjective reality. W. James understood the experience as a stream of consciousness from which we must construct a world in which we doing. Thus, everyone there is your «world», whereas in the stream of experience there are many «fragile worlds». J. Dewey claimed that people live in unstable and full of dangers situations. Consequently, pragmatism tends to develop an outlook that allows a person to live in this volatile and dangerous world. Pragmatism explores the human experience, basing logic learning habits and subjective selection of beliefs. Ultimately, pragmatic conception of man as usable presence required to provide as follows: this is experience of non-rational, vital practical mediated unity of object and subject. It is important to keep in mind that it is (call it so) proto-non-classic conception.

Keywords: man (human), experience, object, subject, consciousness, empiricism, rationalism, monism, pluralism.

УДК 316.472.45

Ганаба С. О.,

доктор філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософських дисциплін

Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
(Кам'янець-Подільський, Україна), E-mail: sveta_ganaba@ukr.net

РЕВОЛЮЦІЯ У НАВЧАННІ: ПОВОРОТ ДО ОСОБИСТІСНО-КУЛЬТУРНОЇ МОДЕЛІ ОСВІТИ

Анотація. Освіта зберігає культурні надбання минулого і, одночасно, націлює соціум на нові зміни, окреслює обрії його подальшого розвитку, враховуючи пульсацію часу. Знаходячись у стані постійного пошуку, оцінки та переоцінки світоглядних орієнтирів, нових ідей, принципів і шляхів власного розвитку, вона «задає тон» модернізації ним процесам у суспільстві. У статті наголошується, що попри активне впровадження низки різноманітних нововведень у практику освіти, дана сфера залишається орієнтованою на минуле й не відповідає запитам й потребам сьогодення. Підкреслюється, що неефективність нововведень в освіті зумовлена також тією обставиною, що українська освітня система сформована у полі культурних орієнтирів Просвітництва, що практично вичерпали себе та набули кризових ознак. Ліквідувати кризові явища в освіті можливо за умови докорінних змін. Йдеться про необхідність запровадження революційних нововведень у навчання (упродовж життя), які б йшли паралельно до інформаційно-комунікативної революції, що стрімко набирає обертів й змінює наш спосіб життя, спілкування, мислення і бачення добробуту. Зasadничою ідеєю змін в освіті є розуміння того, наскільки освіта має сприяти розвитку власних талантів й особистісних задатків людини, формування її життєвих орієнтирів та перспектив, вміння стати господарями власного життя (самостійно діяти, самостійно навчатися й самим себе мотивувати) тощо. За таких умов суб'єкт є «творцем», а не «споживачем» знань. Дані процеси передбачатимуть: визнання пріоритетності творення нових знань, а не споживання готової інформації; вміння комплексно й контекстуально розглядати проблеми й окреслювати нові у звичних для людини ситуаціях; здатність людини до саморозвитку та само трансформації з метою реалізації її життєвого потенціалу; формування нового образу мислення, адекватного світу, який би поєднував не поєднане; плекання розуміючої планетарної етики співжиття тощо. Ці обставини зумовлюють потребу переорієнтації навчального процесу зі світу науки на широкий світ культури й становлення у навчальному середовищі «людини культурної» замість «людини знаючої». Наголошується, що zasadничою ідеєю у міркуваннях дослідників є розуміння освіти як простору свободи, у якому суб'єкти навчання отримують можливість вільного самовираження й вільного вибору того, що їх цікавить. Їх концептуальні ідеї й підходи спрямовані на подолання владних, репресивних зазіхань соціуму.

Цінністю освітньої взаємодії визначається вільна, освічена творча особистість, яка здатна зберегти свою індивідуальність й унікальність, готова до співпраці у межах

відкритого й полікультурного освітнього простору. Людина постає не як даність, а як процес, у якому відбувається творення нею самої себе через розкриття та активізацію її потенціальних можливостей. Така людина розглядає світ як сферу пізнавальної й практичної невизначеності, яку необхідно культивувати. У навчанні вона розглядається не як засіб реалізації певних навчальних проектів, не як інструмент маніпуляції, а як мета, як активний суб'єкт, який здатний творити розуміння світу довкола себе, і, водночас відстоювати власну унікальну самобутність.

Ключові слова: реформи, освіта, нововведення, особистість, свобода, творчість.

Постановка проблеми. Освіта є продуктом суспільного розвитку і, одночасно, творцем нових соціальних реалій. Усім своїм змістом вона пов'язана з життям та проблемами суспільства, його культурними надбаннями та пріоритетами. Освіта зберігає культурні надбання минулого і, одночасно, націлює соціум на нові зміни, окреслює обрії його подальшого розвитку, враховуючи пульсацію часу. Знаходячись у стані постійного пошуку, оцінки та переоцінки світоглядних орієнтирів, нових ідей, принципів і шляхів власного розвитку, вона «задає тон» модернізаційним процесам у суспільстві. Як соціальна інституція вона відображає базові цінності та процеси суспільного розвитку.

Водночас, її власний образ та світоглядні орієнтації створюються та змінюються залежно від запитів епохи. Соціокультурний контекст епохи покладає на освіту завдання відшукати й запропонувати адекватні відповіді на цивілізаційні виклики. Ця потреба в умовах сьогодення посилюється тією обставиною, що ми живемо у ситуації цивілізаційного переходу. Вона засвідчує створення суспільства, яке знаходиться у стані постійного становлення, зміни та розвитку. Знання постають не лише базисом для розвитку різних сфер суспільства, а й необхідною умовою його життєдіяльності.

З огляду на особливості розвитку сучасної епохи, освітні інституції знаходяться у стані перманентних змін. Упродовж останніх років спостерігається активне впровадження низки різноманітних нововведень у практику української освіти. Проте за своїм характером та функціональним призначенням вони є локальними, розрізненими й фокусуються здебільшого на репродуктивному трансляванні стандартного набору правил, методів й прийомів у навчальні практики. Усі нововведення та реформи в освіті ґрунтуються на ідеї, що ми зможемо підготуватися до майбутнього за умови кращого виконання того, що робили у минулому. Своєрідна спроба підлаштувати минуле під майбутнє приречена на поразку. Як результат освітянські нововведення залишаються малоефективними, а то й взагалі не працюють. Загалом дана сфера не здатна ефективно вирішувати ті завдання, з якими людство зустрілося вже сьогодні.

Неефективність нововведень в освіті зумовлена також тією обставиною, що українська освітня система сформована у полікультурних орієнтирів Просвітництва, що практично вичерпали себе та набули кризових ознак. Універсальна освіченість й енциклопедична ерудованість, які уособлювалися незмінними ідеалами й цілями освіти втратили свою актуальність та практичну значущість. До того ж, орієнтована на фундаментальність й концепцію завершеної освіти, уніфікованість й стандартизоване лінійне конструювання знань, раціональну побудову навчання, дидактичну замкненість змісту тощо освіта уподібнюється до конвеєрної системи з переробки індивідуальності людини й виготовлення соціального персонажа епохи.

Ліквідувати чи бодай мінімізувати ці та інші кризові явища в освіті можливо за умови докорінних змін. Йдеться про необхідність запровадження революційних нововведень у навчанні (упродовж життя), які б йшли паралельно до інформаційно-комунікативної революції, що стрімко набирає обертів й змінює наш спосіб життя, спілкування, мислення і бачення добробуту. Засадничою ідеєю змін в освіті є розуміння того, наскільки освіта має сприяти розвитку власних талантів й

особистісних задатків людини, формування її життєвих орієнтирів та перспектив, вміння стати господарями власного життя (самостійно діяти, самостійно навчатися й самим себе мотивувати) тощо. За таких умов суб'єкт є «творцем», а не «споживачем» знань. Дані процеси передбачатимуть: визнання пріоритетності творення нових знань, а не споживання готової інформації; вміння комплексно й контекстуально розглядати проблеми й окреслювати нові у звичних для людини ситуаціях; здатність людини до саморозвитку та само трансформації з метою реалізації її життєвого потенціалу; формування нового образу мислення, адекватного світу, який би поєднував не поєднане; плекання розуміючої планетарної етики співжиття тощо. Ці обставини зумовлюють потребу переорієнтації навчального процесу зі світу науки на широкий світ культури й становлення у навчальному середовищі «людини культурної» замість «людини знаючої». Переосмислення освітніх практик у контексті нових соціокультурних зрушень зумовлює необхідність пошуку нових методологічних концепцій й підходів до їх пояснення.

Метою статті є окреслення концептуальних орієнтирів розвитку освіти на основі аналізу філософсько-освітніх ідей сучасних зарубіжних дослідників.

Аналіз останніх досліджень. Імпульсом для осмислення сучасних освітніх процесів є ідеї Дж. Брунера, Е. Кезела, Ю. Козелецького, А. Ілліча, Г. Жиру, Дж. Мезіроу, П. Фрейре, М. Фуко та інших. Так, у своїх наукових дослідженнях Дж. Холт аналізує недоліки сучасної освіти й визначає особливості розвитку й реалізації пізнавального процесу тих, хто навчається. Е. Зінгер й Т. Браун визначають особливості розвитку творчого мислення у дітей в закладах освіти. У праці «Революція в навчанні» Г. Драйзен та Дж. Вос презентують низку порад як творити нові ідеї у школі та житті, як виявити власний стиль навчання, мислення і праці. Дж. Гатто розглядає заклади освіти як можливість виробляти більш-менш однорідний продукт для потреб індустріальної економіки. К. Робінсон показує, що освіта, яка існує тепер, є економічно не вигідною, оскільки не відповідає запитам й потребам сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Засадничою ідеєю у міркуваннях дослідників є розуміння освіти як простору свободи, у якому суб'єкти навчання отримують можливість вільного самовираження й вільного вибору того, що їх цікавить. Їх концептуальні ідеї й підходи спрямовані на подолання владних, репресивних зазіхань соціуму. Так, у своїй праці «Педагогіка пригноблених» П. Фрейре розглядає освіту як практику свободи, виходячи з дихотомії «домінування-пригнічення» й виокремлює дві освітні концепції: «накопичувальну» та «проблематизуючу». «Накопичувальна» модель освіти, на думку П. Фрейре, є «процесом вкладення, у якому учні є депозитаріями, а вчитель – вкладником. Замість спілкування вчитель формує і вкладає повідомлення в учнів, які терпляче його приймають, запам'ятовують і відтворюють» [5, с. 54]. Мета освітнього процесу полягає у «наповненні» учнів інформацією та її механічне запам'ятовування. Учень є колекціонером та сортувальником знань, а не їх творцем. Така модель освіти деформує творчі здібності і педагогів, і учнів, робить їх споживачами, трансляторами та зберігачами «готових» істин, не спонукає до відкриття нових істин та пошуку нових смислів та сенсів у вже відомих та загальноприйнятих. Результатом такої взаємодії агентів навчального процесу є формування репродуктивного мислення. «Накопичувальна» освітня модель є ціннісно не вільною, оскільки слабо пов'язана або зовсім не пов'язана з інтересами та уподобаннями учасників навчального процесу.

Освіта як практика свободи, за П. Фрейре, можлива тільки за умов переходу до «проблематизуючої» освіти, що не дихотомізує діяльність вчитель-учень. Сутність цієї освітньої концепції полягає у створенні вчителем разом з учнями умов, які сприяють сумісному здійсненню пошуку та народженню знань. Вчитель є дійовою особою у творенні знань, який розвиває природну допитливість

учня. Навчати, на думку П. Фрейре, «означає не передавати знання, а створювати можливості для продукування чи побудови знань» [4, с. 46]. «Проблематизуюча» освіта передбачає тісне спілкування того, хто навчає і того, хто навчається, тобто діалогову взаємодію між агентами навчального процесу. Діалог – це не просто розмова, бесіда, обмін інформацією, це також і певна співпраця на ниві спільного пошуку істини. «Діалогові стосунки – неодмінні для реалізації здатності дійових осіб процесу пізнання співпрацювати в дослідженні того ж самого пізнавального об'єкта – неможливі в інших умовах», – пише дослідник [5, с. 61]. Концепт діалогу презентує педагогіку співробітництва, конструктивність якої визначається спільним пошуком істини та передбачає відхід від лінійного, уніфікованого мислення на користь визнання і розуміння багатогранності, різноманітності світу. У цьому контексті знання втрачають статус раз і назавжди окресленої істини та набувають ознак плюральності, інтердисциплінарності, динамічності.

Слушні думки з даної проблеми висловлює американський науковець й освітянин Дж. Гатто. На його думку, попри те, що більшу частину життя сучасні діти проводять у школі, не варто покладатися на переконання, що освітні установи здатні виконати функцію їх навчання й виховання та підготовки до життя у сучасних реаліях. Хибною є думка, що саме школа робить людину людиною. Так чи інакше, школа у першу чергу виконує суспільне замовлення, готуючи дітей до виконання суспільних розпоряджень. Тому батьки мають звертати увагу на те, чому навчають дитину у школі. Вони мають менше покладатися на освітні установи у вихованні, більше уваги приділяти дитині, прислухатися до її потреб й жити з нею спільним життям [1], [2].

Наступною концептуальною ідеєю є розгляд освітньої діяльності як відкритої, складної, ризоморфної системи, що перебуває у процесі само зміни й само становлення. Культивування стандартів у процесі викладання, чітко регламентовані способи й час проведення занять, єдині стандартні плани та навчальні програми, вивчення чіткого переліку формул, правил, дат тощо, формування визначених навичок та умінь з їх використанням у практичних ситуаціях презентують формальну природу освіти. Її формальність, на думку Кена Робінсона, полягає у культивуванні чіткої ієрархії значимості навчальних предметів. На вершині ієрархічної драбини зазвичай знаходиться письмо, читання і арифметика, далі йдуть гуманітарні дисципліни: історія, географія, суспільні науки [3, с. 58]. У випадку оцінювання акцент робиться на формальному письмовому оцінюванні й активному використанні тестів множинного вибору, що дозволяє без особливих зусиль кодифікувати і опрацьовувати інформацію й відповіді учнів. Здебільшого учнівська діяльність підпорядковується підготовці до тестів, навчанню певних знань, а не розвитку творчих здібностей дитини. При цьому практично не використовуються такі форми оцінки навчальної діяльності як написання творчих робіт, оцінюючі знання на розуміння, пояснення, порівняння, взаємні оцінки та інші підходи, яких важко уявити у числових виразах. Діяльність освітніх інституцій сконцентровується на вивченні певних предметів, а не навчанні учнів. Вони вивчають не те, до чого мають нахили та здібності, а дуже вузький набір обов'язкових предметів, лише тому, що раніше вивчення цих предметів було перспективно у плані працевлаштування. Уніфікація та стандартизація є засадничими на всіх етапах освітньої діяльності.

Подолати недоліки та хибні стандартизованої, формальної моделі освіти можливо за умови визнання знання як джерела особистісної трансформації суб'єктів навчання, пріоритетності індивідуального підходу у пізнанні, плюралізму й ситуативному характері істини, що зумовлює розуміння соціокультурних реалій як конвенціональних. На думку британського освітянина Кена Робінсона, реалізувати ці настанови можливо за умови повернення до першооснов освітнього процесу. Під першоосновами він розуміє врахування фундаментальних (природних) потреб

людини, які має плекати й розвивати освіта. «Люди не народжуються однакового розміру й форми – їхні здібності й риси характеру теж різні», – пише дослідник [3, с. 47]. Науковець порівнює освіту із «живим процесом», схожим до занять садівництвом. Добрі вчителі створюють умови для розвитку тих, хто навчається. Як і дбайливі садівники, вони знають, що рослини не треба змушувати рости. Вони не чіпляють до них коренів, не приклеюють листя й не фарбують листочків, а лише створюють умови для росту й життєдіяльності [3, с. 109]. Хороші вчителі знають, що їх завдання – мотивувати й захопити учнів. Найголовніше завдання педагога – сприяти навчанню, реалізується у результаті виконання наступних функцій: зацікавлення, заохочення, сподівання, мотивації [3, с. 111]. У практиці української освіти дані настанови дозволяють переформатувати навчальний процес у напрямку запровадження проблемного навчання, роботи у динамічних групах, дослідницьких проектах тощо.

Доповненням до зазначеної вище позиції є міркування Дж. Гатто. Педагог на сторінках своїх праць намічає певні орієнтири розвитку якісної, ефективної освіти, яка б спонукала у школярів розвиток живого інтересу до знань. Зasadничою ідеєю у його міркуваннях є розуміння школи як середовища для розвитку та самозростання учнів. Творення себе – ось найголовніше завдання учня в школі. «Справжня освіта може початися лише на підвалинах самоусвідомлення. Пізнайте істину про себе, інакше будете просто жалюгідним людським ресурсом. Ваше життя втратить сенс», – наголошує Дж. Гатто [1, с. 73]. Процес пізнання себе є можливим, за твердженням дослідника, за умови плекання освіченого розуму. Пояснюючи це поняття, він виокремлює характерні риси такого розуму, а саме: 1) здатність ставити складні запитання про факти й події; 2) здатність самостійно визначати проблеми, уникати рабської залежності від офіційних визначень; 3) здатність передивлятися масу недоречної інформації та швидко відокремлювати зерно від половини; 4) здатність формулювати поняття; 5) здатність трансформувати інформацію у нові структури, уможлиблюючи погляд із нетрадиційної позиції; 6) наявність гнучкого розуму, спроможного перемикатися на різні типи мислення: дедуктивне, індуктивне, евристичне, інтуїтивне тощо; 7) легкість співпраці з партнерами або в командах; 8) вправність в обговоренні питань, проблем або прийомів; 9) красномовство, здатність переконати інших у правильності свого курсу [1, с. 83]. Плекання у процесі навчання освіченого розуму є неодмінною умовою якісної освіти й успішного життя в умовах мінливого світу. Школярі насолоджуються здатністю створювати нові ідеї, досвід й речі, відкриваючи істину через докази, а не запам'ятовуючи думки інших. Загалом, навчання відбувається не за формулою: «Дозвольте іншим подумати за вас!», а під девізом: «Не вірте нікому на слово, думайте самостійно!» [1, с. 125].

У процесі навчання самоцінними визнаються особистісний досвід та життєва практика. Цікава інтерпретація цієї ідеї також презентована у працях Дж. Гатто. Зокрема, дослідник пропонує ідею освіти з «відкритих джерел». Саме вона, на його думку, передбачає відхід від нормативного, універсального, «контрольованого» шкільництва. За своєю природою така освіта є індивідуалізованою, оскільки надає можливість школяреві керувати процесом отримання знань самостійно. Вона не є дисциплінарно центричною, позбавлена страхів, апатії та байдужості учнів й ґрунтується на досвіді, особистих прагненнях й запитаннях тих, хто навчається. Освіта позбавляється мурів, оскільки навчальний процес відбувається всюди: на фермах, на кораблях, у приватних домівках, у церквах, у тисячах інших приміщень тощо. Навчання перегукується з проблемами школярів й спирається на їх щоденний досвід. На думку дослідника, освіта з «відкритих джерел» передбачає, «що все, що існує під сонцем, може бути ймовірним відповідним пунктом на шляху до самовладання та хорошого життя: робота в гаражі, покер, стриптиз, будь-що. І всі, кого ви зустрічаєте, потенційно можуть бути вчителями: автомеханіки, шулери,

стриптизерки, автогонщики, будь-хто» [1, с. 45]. Усі, кому є що запропонувати, хто має знання й досвід й готовий ним поділитися, можуть навчати. У цьому способі освіти вчителювання є функцією, а не професією. У ролі викладачів можуть виступати й школярі, за умови, що мають певні знання чи досвід з певної проблеми. У такому навчанні вони є активними ініціаторами й учасниками освітнього процесу, створюючи власний сценарій своєї освіти. Обмежити таке навчання будь-якими приписами чи алгоритмами означає зруйнувати його суть та призначення, його особливості, затиснувши у міцні лещата офіціозу.

Як результат освітній процес орієнтується на необхідність пошуку та творення спів вимірних суспільним запитам ідентичних й культурних форм, акцентують увагу на само трансформації особистості. Важливим і продуктивним визнається те, що знаходиться на межі, точніше як себе виявляє людина у межових, нестандартних ситуаціях. Пізнання світу не може відбуватися за зразками та шаблонами, а завдяки їх руйнації. Це здатність мислити не логічно, асоціативно, неупереджено сприймати світ методом спроб й пошуку власного шляху. У цьому процесі важливу роль відіграє здатність помилятися. Якщо людина не готова помилятися, вона не здатна творити. Звертаючи увагу на цю обставину Кен Робінсон стверджує, що «діти зазвичай залюбки роблять помилки, і завдяки незаангажованості й неупередженості швидко навчаються, створюють власне бачення світу», - стверджує дослідник [3, с. 67]. Проте, в установах освіти навчають не помилятися, навчають не ризикувати, навчають знати, що саме ця відповідь є правильною. Така відповідь є наперед відомою й зазначеною, як правило, наприкінці підручника. Завдання учня/студента самостійно відшукати цю відповідь, не підглядаючи на останню сторінку книги. Як результат навчання зводиться не до пізнання реалій світу, а до пошуку вже відомих й визначених істин. Більше того, освітні установи карають за помилки, тим самим придушують будь які прояви творчого пізнання та потенціалу й культивують стандарт і посередність.

Висновки. Таким чином, цінністю освітньої взаємодії визначається вільна, освічена творча особистість, яка здатна зберегти свою індивідуальність й унікальність, готова до співпраці у межах відкритого й полікультурного освітнього простору. Людина постає не як даність, а як процес, у якому відбувається творення нею самої себе через розкриття та активізацію її потенціальних можливостей. Така людина розглядає світ як сферу пізнавальної й практичної невизначеності, яку необхідно культивувати. У навчанні вона розглядається не як засіб реалізації певних навчальних проєктів, не як інструмент маніпуляції, а як мета, як активний суб'єкт, який здатний творити розуміння світу довкола себе, і, водночас відстоювати власну унікальну самобутність.

З огляду на те, що проблема пошуку й аналізу концептуальних ідей щодо розвитку освіти є багатогранною вона може бути продовжена у наступних публікаціях. Зокрема, доцільно розглянути як науково-технічні новації перетворюють процес отримання знань на своєрідну індустрію, продукуючи низку соціальних, в тому числі й освітніх феноменів.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Гатто Дж. Тейлор. Зброя масового навчання. Мандрівка вчителя темними світами обов'язкового шкільництва. – Львів: Літопис, 2016. – 210 с.
2. Гатто Дж. Тейлор. Прихована програма обов'язкової шкільної освіти. Отуплення. – Львів: Літопис, 2016. – 100 с.
3. Робінсон К. Образование против таланта. – М.: Изд-во «Манн, Иванов и Фербер», Изд-во «Эксмо», 2013. – 336 с.
4. Фрейре П. Педагогіка свободи: Етика, демократія і громадянська мужність: [пер. з англ. О.Демянчука]. – К.: Видав. Дім «КМ Академія», 2004. – 120 с.
5. Фрейре П. Педагогіка пригноблених: [пер. з англ. О.Демянчука]. – К.: Юніверс, 2003. – 166с.

REFERENCES:

1. Hatto Dzh. Teilor. Zbroia masovoho navchannia. Mandrivka vchytelia temnymy

svitamy oboviazkovoho shkilnytstva [Weapons of mass instruction. The journey of a teacher the dark worlds of compulsory schooling]. – Lviv: Litopys, 2016. – 210 s.

2. Hatto Dzh. Teilor. Prykhovana prohrama oboviazkovoї shkilnoi osvity. Otuplennia [Covert of compulsory education. Otoplenie]. – Lviv: Litopys, 2016. – 100 s.

3. Robinson K. Obrazovanie protiv talanta [Education vs talent]. – М.: Izd-vo «Mann, Ivanov i Ferber», Izd-vo «Eksmo», 2013. – 336 s.

4. Freire P. Pedahohika svobody: Etyka, demokratiia i hromadianska muzhnist: [Pedagogy of freedom: Ethics, democracy and civic courage]. – К.: Vydav. Dim «KM Akademiia», 2004. – 120 s.

5. Freire P. Pedahohika pryhnoblenykh: [Pedagogy of the oppressed]. – К.: Yunivers, 2003. – 166s.

Ганаба С. А., доктор философских наук, доцент, доцент кафедры философских дисциплин Каменец-Подольского национального университета имени Ивана Огиенко (Каменец-Подольский, Украина), E-mail: sveta_ganaba@ukr.net

Революция в обучении: поворот к личностно-культурной модели образования

Аннотация. *Образование сохраняет культурные накопления прошлого и в тоже время нацеливает социум на новые изменения, очерчивает горизонты его дальнейшего развития, учитывая пульсацию времени. Находясь в состоянии постоянного поиска, оценки и переоценки мировоззренческих ориентиров, новых идей, принципов и путей собственного развития. В статье подчеркивается, что несмотря на активное внедрение ряда разных новшеств в практику образования, эта сфера остается ориентированной на прошлое и не отвечает запросам и потребностям современности. Указывается, что неэффективность новшеств в образовании обусловлена также тем обстоятельством, что украинская образовательная система сформирована среди культурных ориентиров Просвещения, которые практически исчерпали себя и приобрели кризисные качества. Ликвидировать кризисные явления в образовании возможно в условиях кардинальных изменений. Речь идет о необходимости введения революционных нововведений в обучении (в течение жизни), которые шли параллельно информационно-коммуникативной революции, стремительно набирает обороты и меняет наш образ жизни, общения, мышления и видения благосостояния. основополагающей идеей изменений в образовании есть понимание того, насколько образование должно способствовать развитию собственных талантов и личностных задатков человека, формирования его жизненных ориентиров и перспектив, умение стать хозяевами собственной жизни (самостоятельно действовать, самостоятельно учиться и самим себя мотивировать) и др. При таких условиях субъект является «творцом», а не «потребителем» знаний. Данные процессы предусматривать: признание приоритетности создания новых знаний, а не потребления готовой информации; умение комплексно и контекстуально рассматривать проблемы и очерчивать новые в привычных для человека ситуациях; способность человека к саморазвитию и само трансформации с целью реализации ее жизненного потенциала; формирование нового образа мышления, адекватного мира, который бы совмещал не соединенных; сохранения понимающей планетарной этике общежития и тому подобное. Эти обстоятельства обуславливают необходимость переориентации учебного процесса из мира науки на широкий мир культуры и становления в учебной среде «человека культурного» вместо «человека знающего». Отмечается, что основополагающей идеей в рассуждениях исследователей есть понимание образования как пространства свободы, в котором субъекты обучения получают возможность свободного самовыражения и свободного выбора того, что их интересует. Их концептуальные идеи и подходы направлены на преодоление властных, репрессивных посягательств социума.*

Ценностью образовательного взаимодействия определяется свободная, образованная творческая личность, которая способна сохранить свою индивидуальность и уникальность, готова к сотрудничеству в рамках открытого и поликультурного образовательного пространства. Человек предстает не как данность, а как процесс, в котором происходит создание ею самой себя через раскрытие и активизации ее потенциальных возможностей. Такой человек рассматривает мир как сферу познавательной и практической неопределенности, которую необходимо культивировать. В обучении она рассматривается не как средство реализации определенных учебных проектов, не как инструмент манипуляции, а как цель, как активный субъект, который способен творить

понимание мира вокруг себя, и одновременно отстаивать собственную уникальную само-бытность.

Ключевые слова: *реформы, образование, новшества, личность, свобода, творчество.*

Hanaba S. A., doctor of philosophical sciences, docent, associate professor of the department of philosophical disciplines Kamianets-Podilskyi national University named after Ivan Ogienko (Kamianets-Podilskyi, Ukraine), E-mail: sveta_ganaba@ukr.net

Revolution in learning: the turn to the personal-cultural model of education.

Abstract. *Education preserves the cultural heritage of the past and, at the same time, directs the society on new developments, delineates the horizons of its further development, taking into account the pulsation of time. Being in a constant state of search, assessment and reassessment of ideological orientations, new ideas, principles and ways of its development, it «sets the tone» modernization processes in society. The article notes that despite the active introduction of various innovations in the practice of education, this area remains focused on the past and does not meet the demands and needs of our time. It is emphasized that the inefficiency of innovations in education is also caused by the fact that the Ukrainian educational system was formed in the field of cultural landmarks, education is almost exhausted and has reached crisis signs. To eliminate or at least minimize these and other crises in education may subject to changes. The need for the introduction of revolutionary innovations in learning (for life), that would go parallel to the information and communication revolution, which is rapidly gaining momentum and changing our way of life, communication, thinking and vision of well-being. The fundamental idea of change in education is understanding how education should contribute to the development of their own talents and personal inclinations of the person, formation of life goals and perspectives, the skill to become masters of their own lives (independently, self-learn and self motivate), and the like. Under such conditions the subject is «the creator» and not a «consumer» of knowledge. These processes will include: recognition of the priority of creating new knowledge, not the consumption of information; the ability to comprehensively and contextually to consider the problems and identify new in a familiar human situations. a person's ability to self-development and self-transformation to realize its potential in life; the formation of a new way of thinking, adequate to a world that would combine incongruous; education; understanding of planetary ethics of co-existence and the like. These circumstances cause the necessity of reorientation of the educational process from the world of science into the wide world of culture and formation in an academic environment «human culture» instead of «knowledgeable person». It is noted that the fundamental idea in the reasoning of the researchers is the understanding of education as a space of freedom in which the subjects of study have the opportunity of free expression and free choice that they are interested in. Their conceptual ideas and approaches aimed at overcoming overbearing, repressive encroachments of society.*

The value of educational interactions is determined by a free, educated, creative person who is able to maintain its individuality and uniqueness, is ready to cooperate in an open multicultural educational space. Man appears not as a given but as a process in which the creation of it itself through the discovery and activation of its potential. Such a person treats the world as the field of cognitive and practical uncertainty that must be cultivated. In the study it is not considered as a means of implementing specific educational projects as a tool of manipulation, and as a goal, as an active subject who is able to create understanding of the world around him, and at the same time defend their own unique identity.

Keywords: *reform, education, innovation, personality, freedom, creativity.*

УДК 165.43

Павленко И. В.

кандидат философских наук, доцент кафедры философии
Днепропетровского национального университета имени Олеся Гончара
(Днепр, Украина), E-mail: abissum0@gmail.com

ИСТИНА В ЯЗЫКЕ И ЯЗЫКИ ИСТИНЫ

Аннотация. *Рассматривается понятие истины в отношении к языку и языковым контекстам. Истина представляется не только как свойство мыслей, высказываний или самих вещей, но и как смысловой объект, который сам имеет некоторые свойства. Ана-*